ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶ
ARAGATSOTN MARZ

Մարզկենտրոնը՝ ք. Աշտարակ

Marz centre Ashtarak town

Քաղաքները՝
Աշտարակ
Ապարան
Թալին

Towns
Ashtarak
Aparan
Talin

Տարածքը Territory	2 773 քառ. կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը, % Territory share of the marz in the territory of the RA, %	9.3
Համայնքներ, 2024թ. տարեսկզբի դրությամբ Communities, as of the beginning of 2024	8
Քաղաքներ Towns	3
Գյուղեր Villages	118
Բնակչության թվաքանակը 2024թ. տարեսկզբի դրությամբ Population number as of the beginning of the year, 2024	131.8 հազ. մարդ/ ths. person
այդ թվում՝ *including:*	
Քաղաքային urban	27.2 հազ. մարդ/ ths. person
Գյուղական rural	104.6 հազ. մարդ/ ths. person
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2023թ.,% Share of marz population in the total population of the RA 2023, %	4.4
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2023թ.,% Share of urban population size 2023, %	20.6
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	218 597.2 հա/ ha
այդ թվում՝ վարելահողեր including: arable land	54 299.9 հա/ ha

Արագածոտնի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հյուսիս-արևմուտքում:

Մարզը հյուսիսից սահմանակից է Շիրակի և Լոռու մարզերին, արևելքից՝ Կոտայքի մարզին, հարավում՝ Արմավիրի մարզին և ք. Երևանին, իսկ արևմուտքում պետական սահմանով՝ Թուրքիային:

2023թ.-ին Արագածոտնի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ տնտեսության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն 2.2 %,
- գյուղատնտեսություն 9.9 %,
- շինարարություն 2.9 %,
- մանրածախ առևտուր 1.8 %,
- ծառայություններ 0.8 %:

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գուղատնտեսությունն են:

Արդյունաբերության զարգացման վրա էական ազդեցություն է թողնում մարզի տնտեսաաշխարհագրական դիրքը՝ հարևանությունը մայրաքաղաքին, Արմավիրի և Կոտայքի մարզերին:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և խմիչքների, ըմպելիքների թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրության) և անասնաբուծության մեջ:

Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Բնակլիմայական պայմանների բազմազանության պատճառով մարզն առանձնանում է գյուղացիական տնտեսությունների արտադրական մասնագիտացման տարբերություններով:

Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիներ՝ Երևան – Աշտարակ –Թալին - Գյումրի, Երևան –Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր – Քարակերտ – Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է ՀՀ գլխավոր երկաթուղին:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Aragatsotn marz is located in the northwest of the territory of the Republic of Armenia.

The marz is bordered by Shirak and Lori marz in the North, Kotayk marz in the East, Armavir marz and Yerevan city in the South, and borders Turkey on the state border.

In 2023 the share of economy main branches of Aragatsotn marz in total volume of correspondent branches of the republic comprised:

- industry 2.2%,
- agriculture 9.9 %,
- construction 2.9 %,
- retail trade 1.8 %,
- services 0.8 %.

The main economy branches of the marz are industry and agriculture.

The economic-geographical position of the marz has a significant impact on the development of industry: the proximity to the capital, Armavir and Kotayk marzes.

Industry is specialized in manufacture of food products and of drinks, precious articles and exploiting of mines of building materials.

Agriculture is mainly specialized in plant growing (especially, crop-production) and cattle breeding.

The geographical position and climatic conditions of the marz are favourable for development of both plant growing (grain, potatoes, perennial grass, and forage crops) and cattle breeding.

Due to the variety of climatic conditions, the marz is distinguished by the differences in production specialization of agricultural farms.

The 3 motor highways of republican importance – Yerevan – Ashtarak – Talin - Gyumri, Yerevan – Ashtarak - Spitak and Yerevan – Armavir – Karakert - Gyumri run through the territory of the Aragatsotn marz.

The territory of marz intersects of the RA principal railway as well.

Freight and passenger transportations in the marz are implemented by road transport.

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2024թ. տարեսկզբի դրությամբ՝ 16.7 հազ. մարդ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս-արևմուտք:

Քաղաքը հանգուցակետ է ավտոմոբիլային ճանապարհների խաչմերուկում, որը կապում է ՀՀ կենտրոնը հյուսիսային և հարավային տարածքների հետ:

Աշտարակ քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի արբանյակ: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է:

Քաղաքի տնտեսության առաջատար ոլորտը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Marz centre Ashtarak town (as of the beginning of the year, 2024 comprised 16.7 ths. people) is situated on the bank of Kasakh river, in the distance of 19 km to the North-West from Yerevan.

The town is a junction point at the intersection of highways that connects the center of RA with the northern and southern territories.

Ashtarak town developed as a satellite town of Yerevan.
It is the administrative and political, economic, scientific, educational and cultural centre of the marz.

The main branch of economy is food and beverage production.

Ապարան քաղաքը (2024թ. տարեսկզբի դրությամբ 6.1 հազ. մարդ) մարզի մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ):

Տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի արտադրությունն է:

Aparan town (as of the beginning of the year, 2024 comprised 6.1 ths. people) is the second town in the marz by its largeness and importance. It is situated on the bank of Kasakh river (in the distance of 60 km from Yerevan).

The main branch of economy is food production.

Թալին քաղաքը (2024թ. տարեսկզբի դրությամբ՝ 4.4 հազ. մարդ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ):

Տնտեսության հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

Talin town (as of the beginning of the year, 2024 comprised 4.4 ths. people) is located on the south-western slope of Aragats mountain(in the distance of 65 km from Yerevan).
The base of economy is precious articles production.

ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՍԵՌԱՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԲՈՒՐԳԸ, 2024թ. հունվարի 1-ի դրությամբ
AGE AND SEX PYRAMID OF ARAGATSOTN MARZ DE JURE POPULATION, 2024 as of January 1

%

տղամարդ – 65 930 male | տարիք age | կին –65 934 famale

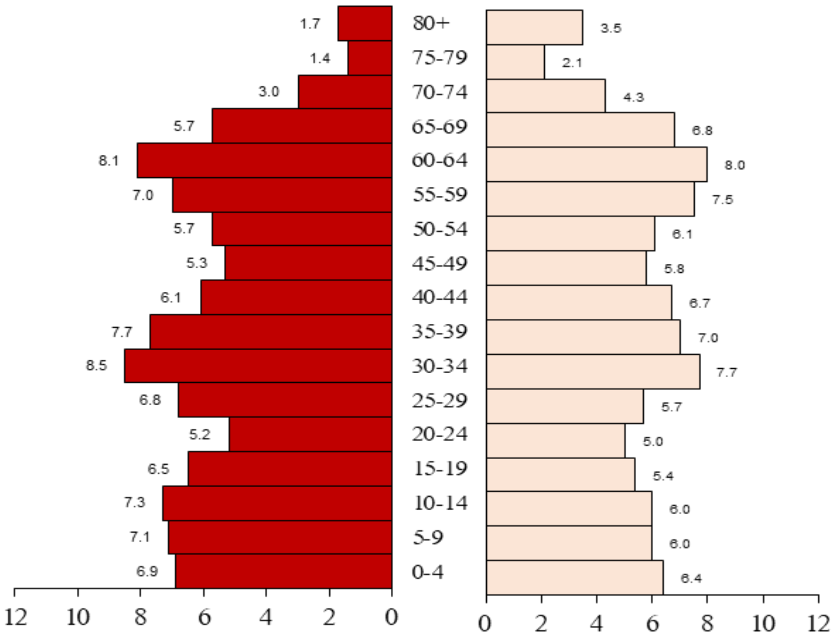

ՔԱՂԱՔՆԵՐ
TOWNS/CITIES

Անվանումը	Town name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2024թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ[1] Number of permanent population as of January 1, 2024, person[1]
Աշտարակ	Ashtarak	16 722
Ապարան	Aparan	6 078
Թալին	Talin	4 451

[1] Քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացված է ՀՀ 2022թ. մարդահամարի հիմքով վարվող բնակչության ընթացիկ հաշվառմամբ:
The population of cities/towns are presented according to the current population statistics based on the RA 2022 Population Census.

ԳՅՈՒՂԵՐՆ ԸՍՏ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ
VILLAGES ACCORDING TO COMMUNITIES

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2024 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ[1] Number of permanent population as of January 1, 2024, person[1]
Աշտարակի համայնք Ashtarak community			
1	Մուղնի	Mughni	1 230
2	Ագարակ	Agarak	2 057
3	Աղձք	Aghdsk	1 968
4	Անտառուտ	Antarut	301
5	Ավան	Avan	945
6	Արագածոտն	Aragatsotn	799
7	Արուճ	Aruj	1 291
8	Արտաշավան	Artashavan	718
9	Բազմաղբյուր	Bazmaghbyur	1 008
10	Բյուրական	Byurakan	5 981
11	Դպրևանք	Dprevank	85
12	Լեռնարոտ	Lernarot	264
13	Լուսաղբյուր	Lusaghbyur	…
14	Խնուսիկ	Khnusik	9
15	Կարբի	Karbi	4 844
16	Կարին	Karin	1 224
17	Կոշ	Kosh	3 341
18	Ղազարավան	Ghazaravan	569
19	Նիգատուն	Nigatun	-
20	Նոր Ամանոս	Nor Amanos	840
21	Նոր Եդեսիա	Nor Yedesia	1 455
22	Նոր Երզնկա	Nor Erznka	1 813
23	Ոսկեհատ	Voskehat	1 155
24	Ոսկեվազ	Voskevaz	4 496
25	Սաղմոսավան	Saghmosavan	223
26	Սասունիկ	Sasunik	2555
27	Վերին Սասունիկ	Verin Sasunik	82
28	Տեղեր	Tegher	192
29	Ուշի	Ushi	1 599
30	Ուջան	Ujan	3 440

[1] ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 953 գյուղական վայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ամբողջությամբ և ըստ մարզերի, ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են Արդարադատության նախարարության Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման և Ոստիկանության (ճշգրտված՝ տ/տ կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության արդյունքներով) վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա: Ընդ որում, վերջինս վերագնահատված է ՏՏԿԱՀ արդյունքներով ստացված միգրացիայի տվյալներով (շեղումը՝ 01.01.2024թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է 10.7%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գյուղերի միջև տվյալ տեղեկության գրանցման, փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

The sources of these data on RA villages are the annual statistical reporting forms «Age and Sex composition of rural population» provided by the communities. According to this source the total permanent population of RA 953 villages, as a whole and by marzes (regions), have some deviation from the same data of current statistics of population, which is based on the administrative registers of the Civil Status Acts of the Ministry of Justice and the Police (adjusted by the results of Integrated Living Conditions Survey), while the latter is statistically adjusted by the migration results of ILCS (as of 01.01.2024 the deviation comprised 10.7% for the Republic). The deviation is mainly due to the lack of a system for registration, exchange, comparison and verification of the given information between the villages at the level of nominal data.

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2024 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ[1] Number of permanent population as of January 1, 2024, person[1]
31	Փարպի	Parpi	2 452
32	Օհանավան	Ohanavan	2 679
33	Օշական	Oshakan	6 131
34	Օրգով	Orgov	552
Ապարանի համայնք Aparan community			
1	Արագած	Aragats	3 643
2	Արայի	Arayi	517
3	Ափնագյուղ	Apnagyugh	414
4	Եղիպատրուշ	Yeghipatrush	737
5	Երնջատափ	Yernjatap	585
6	Թթուջուր	Ttujur	247
7	Լուսագյուղ	Lusagyugh	840
8	Ծաղկաշեն	Tsaghkashen	614
9	Կայք	Kayk	623
10	Հարթավան	Hartavan	994
11	Ձորագլուխ	Dsoraglukh	222
12	Նիգավան	Nigavan	691
13	Շենավան	Shenavan	1 929
14	Շողակն	Shoghakn	169
15	Չքնաղ	Chknagh	269
16	Ջրամբար	Jrambar	124
17	Սարալանջ	Saralanj	152
18	Վարդենիս	Vardenis	764
19	Վարդենուտ	Vardenut	901
20	Քուչակ	Kuchak	2 068
21	Մելիքգյուղ	Meliqgjugh	1 075
Թալինի համայնք Talin community			
1	Ագարակավան	Agarakavan	1 063
2	Ակունք	Akunk	692
3	Աշնակ	Ashnak	1 307
4	Գառնահովիտ	Garnahovit	390
5	Դաշտադեմ	Dashtadem	576
6	Դավթաշեն	Davtashen	745
7	Դիան	Dian	134
8	Եղնիկ	Yeghnik	422
9	Զարինջա	Zarinja	639
10	Զովասար	Zovasar	502
11	Թաթուլ	Tatul	879
12	Իրինդ	Irind	836
13	Ծաղկասար	Tsaghkasar	75
14	Կաթնաղբյուր	Katnaghbyur	1 399
15	Կարմրաշեն	Karmrashen	587
16	Կաքավաձոր	Kaqavadsor	1 072
17	Հացաշեն	Hacashen	352
18	Ձորագյուղ	Dsoragiugh	10
19	Մաստարա	Mastara	2 719
20	Ներքին Բազմաբերդ	Nerqin bazmaberd	1 506
21	Ներքին Սասնաշեն	Nerkin Sasnashen	1 085
22	Նոր Արթիկ	Nor Artik	541
23	Շղարշիկ	Shgharshik	523
24	Ոսկեթաս	Vosketas	467

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2024 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ[1] Number of permanent population as of January 1, 2024, person[1]
25	Պարտիզակ	Partizak	395
26	Սուսեր	Suser	340
27	Վերին Բազմաբերդ	Verin Bazmaberd	484
28	Վերին Սասնաշեն	Verin Sasnashen	363
29	Ցամաքասար	Tsamakasar	426
30	Արագածավան	Aragatsavan	6 501
31	Արտենի	Arteni	3 925
32	Գետափ	Getap	220
33	Լուսակն	Lusakn	267
Ալագյազի համայնք Alagiaz community			
1	Ալագյազ	Alagyaz	597
2	Ավշեն	Avshen	433
3	Կանիաշիր	Kaniashir	363
4	Ճարճակիս	Tchartchakis	700
5	Միջնատուն	Mijnatun	168
6	Միրաք	Mirak	110
7	Շենկանի	Shenkani	331
8	Ջամշլու	Jamshlu	226
9	Ռյա թազա	Rya Taza	732
10	Սադունց	Sadunts	233
11	Սիփան	Sipan	330
Մեծաձորի համայնք Metsadzor community			
1	Մեծաձոր	Metsadsor	172
2	Օթևան	Otevan	130
Արևուտ համայնք Arevut community			
1	Արևուտ (նախկինում՝ Բառոժ)	Arevut (formerly Baroj)	213
2	Դդմասար	Ddmasar	193
3	Թլիկ	Tllik	180
4	Կանչ	Kanch	188
5	Հակո	Hako	206
6	Սորիկ	Sorik	120
Ծաղկահովիտ համայնք Tsaghkahovit community			
1	Ծաղկահովիտ	Tsaghkahovit	2 113
2	Բերքառատ	Berkarat	937
3	Գեղադիր	Geghadir	576
4	Գեղաձոր	Geghadzor	1 091
5	Գեղարոտ	Gegharot	462
6	Լեռնապար	Lernapar	552
7	Ծիլքար	Tsilkar	615
8	Հնաբերդ	Hnaberd	2 235
9	Նորաշեն	Norashen	1 101
10	Վարդաբլուր	Vardablur	455
Շամիրամ համայնք Shamiram community			
1	Շամիրամ	Shamiram	2 055

ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2023թ.
SOME SOCIAL INDICATORS OF DISTRICT COMMUNITY WITH 10 000 POPULATION IN ARAGACOTN MARZ, 2023

	Ընդա-մենը Total	նրանցից՝ including:		
		կին[1] women[1]	տղա-մարդ[1] men[1]	
Բնակչությունը, մարդ	10 000	4 998	5 002	Population, person
Ծնվածներ, մարդ	150	71	79	Births, person
Մահացածներ, մարդ	84	39	45	Deaths, person
Ամուսնություններ	60	X	X	Marriages
Ամուսնալուծություններ	11	X	X	Divorces
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակմակերեսով, քառ.մ	49.7	X	X	Total area of housing stock provided per inhabitant, square metre
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝				Education sphere, attendance to educational institutions, person
Նախադպրոցական	223	106	117	pre-school
Հանրակրթական	1 483	695	788	general schools
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոց-ներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	157	103	54	musical, art schools, creative centers for children
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	23	6	17	preliminary vocational
միջին մասնագիտական	7	2	5	middle vocational
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-	higher vocational
Առողջապահության ոլորտ՝				Public health sphere
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	25 113	…	…	annual attendance to polyclinic during the year (number of attendances)
Մարզիկներ, մարդ	46	3	43	Athletes, person
Սոցիալական ապահովության ոլորտ				Social insurance sphere
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 465	829	636	total pensioners/ as of the end of the year/ person
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	293	X	X	families that get poverty family benefit and one-time benefit
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում				Annual attendance during the year
Գրադարան	7 324	…	…	Library
Թատրոն	-	…	…	Theatre
Համերգ	-	…	…	Concert
Թանգարան	1 258	…	…	Museum
Իրավական ոլորտ				Law sphere
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	117	X	X	total crimes, during the year
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	65	X	X	of which - not grave crime
միջին ծանրության	34	X	X	medium crime
ծանր	15	X	X	grave crime
առանձնապես ծանր	2	X	X	special grave crime

[1] Ցուցանիշները հաշվարկային են:
The indicators are accountable.